

Zagrożenia bezpieczeństwa związane z obszarami niepodlegającymi jurysdykcji państwowej

Streszczenie popularnonaukowe

Spółeczność międzynarodowa musi współcześnie stawiać czoła wielu zagrożeniom bezpieczeństwa, które mają charakter transgraniczny. Problemy bezpieczeństwa, z jakimi borykają się państwa oraz inni uczestnicy stosunków międzynarodowych, dotyczą nie tylko terytoriów państwowych, ale dotykają również obszarów niepodlegających jurysdykcji państwowej, takich jak: przestrzeń kosmiczna i ciała niebieskie, morze otwarte, dno mórz i oceanów poza granicami jurysdykcji państwowej oraz Antarktyka. Jednocześnie terytoria niepodlegające jurysdykcji państwowej, ze względu na ich szczególny charakter, same mogą być źródłem specyficznych zagrożeń (biologicznych, związanych ze zjawiskami astronomicznymi i ruchem obiektów kosmicznych itp.), których skutki potencjalnie będą odczuwalne na całym globie – a więc również na terytoriach państwowych.

Przez zagrożenia związane z obszarami niepodlegającymi jurysdykcji państwowej rozumieć można zatem, po pierwsze, zagrożenia dla tych obszarów, w szczególności wynikające z podejmowanej na nich działalności państw oraz innych uczestników stosunków międzynarodowych, a po drugie – zagrożenia dla państw, a nawet całej społeczności międzynarodowej, wywodzące się z obszarów niepodlegających jurysdykcji państwowej. Chodzi to zarówno o zagrożenia naturalne, jak i będące rezultatem działań człowieka. Warto zauważyć, że przez długi czas dostęp do większości obszarów niepodlegających jurysdykcji państwowej był bardzo ograniczony. Rozwój nauki i techniki oraz zmiany klimatyczne doprowadziły jednak do intensyfikacji ludzkiej aktywności w przestrzeni kosmicznej, obszarach polarnych oraz w głębinach mórz, co w konsekwencji powoduje wzrost związanych z tymi obszarami zagrożeń dla bezpieczeństwa i czyni potrzebę reakcji na takie zagrożenia coraz bardziej pilną.

Co istotne, wspomniane zagrożenia należy postrzegać i rozpatrywać nie tylko w aspekcie militarnym, ale także z szerszej perspektywy, uwzględniając m.in. kwestie bezpieczeństwa ekologicznego, zdrowotnego, ludzkiego czy ekonomicznego.

Celem projektu jest opracowanie dwuwymiarowego katalogu zagrożeń związanych z obszarami niepodlegającymi jurysdykcji państwowej, z uwzględnieniem specyfiki poszczególnych obszarów i reżimów prawnych, jakim one podlegają. Następnie stworzony katalog ma posłużyć do przeprowadzenia szczegółowej analizy strategii bezpieczeństwa państw członkowskich NATO i Unii Europejskiej, Rosji i Chin oraz samych NATO i UE, w tym Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej, oraz sformułowania ewentualnych zaleceń dotyczących modyfikacji polskiej strategii w zakresie dotyczącym wspomnianych zagrożeń. Planowane w ramach projektu badania mają zatem aspekt nie tylko teoretyczny, ale i praktyczny. Przede wszystkim przyczynią się do rozwoju nauk o bezpieczeństwie, ponieważ problematyka zagrożeń związanych z obszarami niepodlegającymi jurysdykcji państwowej nie była jeszcze podejmowana w tych naukach w sposób kompleksowy (dotychczasowe badania koncentrowały się tylko na niektórych, wybranych obszarach w kontekście bezpieczeństwa). Ponadto wyposażą decydentów, którzy w strukturach państw lub organizacji międzynarodowych zajmują się kwestiami bezpieczeństwa oraz są zainteresowani tworzeniem i wdrażaniem strategii bezpieczeństwa, w narzędzie umożliwiające lepszą i łatwiejszą analizę zagrożeń pochodzących z obszarów niepodlegających jurysdykcji państwowej oraz zagrożeń, które dotyczą tych obszarów.